

Чень Цюньцюн, аспірантка
кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ “ВЧИТЕЛЬ” У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР

На основі аналізу педагогічних джерел узагальнено досвід формування ціннісного ставлення у закладах передвищої та вищої освіти КНР, визначено, що несформоване або недостатньо сформоване ціннісне ставлення здобувача до майбутньої професії може стати перешкодою, навіть на етапі працевлаштування; з'ясовано, що у закладах освіти КНР реалізація морального виховання сприяє формуванню професійно-ціннісних орієнтацій, що відповідає вимогам ціннісного виховання в ідеологічному аспекті; визначено, що на формування ціннісного ставлення до майбутньої професії впливає низка факторів, зокрема економічний та соціальний розвиток країни, мультикультуралізм, нераціональна політика зайнятості на ринку праці, особливості сімейного виховання, шкільна освіта, тощо.

Ключові слова: ціннісне ставлення; професійні цінності; майбутня професія; вчитель.

Літ. 8.

Chen Qionqiong, Postgraduate Student of the
Education and Innovative Pedagogy Department of the
Hryhorii Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

EXPERIENCE OF FORMING A VALUE ATTITUDE TO THE FUTURE PROFESSION OF “TEACHER” IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF CHINA

On the basis of the analysis of scientific and pedagogical sources, the experience of forming a value attitude in higher and higher education institutions of China is summarized; it is determined that the unformed or insufficiently formed value attitude of the applicant to the future profession can become an obstacle, even at the stage of employment; it is found that in Chinese educational institutions the implementation of moral education contributes to the formation of professional and value orientations that meet the requirements of value education in the ideological aspect; it is determined that the formation of a value attitude to the future profession is influenced by a number of factors, including economic and social development of the country, multiculturalism, irrational employment and labour market policies, peculiarities of family upbringing, school education, etc: low level of awareness of the profession; tendency to utilitarianism and personal orientation in professional value orientation; increased pragmatism in the process of assessing professional values; it is found that it is advisable to revise the principles of formation of professional values in applicants, taking into account the observed problem situations: it is necessary to adhere to the laws of value formation, the principle of consistency and systematicity, which involves building a logical content structure (inseparable theoretical and practical component), which will be implemented in stages throughout the educational process in the HEI; the task of teachers is to focus on professional attitudes, on awakening, disclosure, strengthening the professional potential of applicants; to create conditions for their harmonious development and formation of the necessary professional skills; adherence to the principles of purposefulness and other.

Keywords: value attitude; professional values; future profession; teacher.

Постановка проблеми. Процес підготовки майбутнього фахівця будь-якої галузі здійснюється, базуючись на стандартах професійної освіти. Втім мінливість умов соціально-економічного, політичного, культурного та інших напрямів розвитку країни часто впливають на актуалізацію цінностей та формування сенсів професійної діяльності. Освітній процес закладів передвищої та вищої освіти повинен враховувати ці фактори та швидко на них реагувати, однак, як показує досвід минулого десятиріччя, такі очікування не завжди виправдуються.

Порушена проблема професійного самовизначення та формування ціннісного ставлення до майбутньої професії вимагає негайного врегулювання суперечностей між проблемами, запитами, потребами суспільства та переконаннями

сучасного підростаючого покоління, в поглядах якого домінує передовсім матеріальне задоволення та прагматизм.

Мета: проаналізувати та узагальнити досвід формування ціннісного ставлення до майбутньої професії “вчитель” у закладах передвищої та вищої освіти КНР.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання професійного самовизначення, професійної грамотності, виховання професійних цінностей, формування ціннісного ставлення до майбутньої професії у КНР неодноразово порушували такі китайські дослідники як Го Ціньюн, Зенг Лінчжи, Сюй Цзин, Хань Лінмін, Ху Хайкунь та багато інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці минулого десятиріччя в абсолютно різних сферах діяльності було проведено опиту-

вання роботодавців на предмет працевлаштування молодих фахівців, результати якого виявилися дещо несподіваними. Так, найбільший наш інтерес викликала відповідь на питання, на що саме доцільно звернути увагу у процесі професійної підготовки. Більшість опитаних (близько 26 %) дали відповідь “ціннісне ставлення до майбутньої професії”. Втім опитуванні зазначили, що варто поцінувати професійну етику, навички міжособистісної комунікації, загальної культури особистості, але ціннісне ставлення беззаперечно лідирує [5].

Враховуючи результати опитування, ми прийшли до висновку, що несформоване або недостатньо сформоване ціннісне ставлення здобувача до майбутньої професії може бути перешкодою, починаючи від процесу працевлаштування, продовжуючи професійною діяльністю. Тому завдання сучасних закладів професійної освіти – не лише формувати професійні знання та навички, а й приділяти належну увагу професійним цінностям і ціннісному ставленню до майбутньої професії.

Ціннісне ставлення до майбутньої професії розглядається як “...стійке внутрішнє переконання особистості, що спирається на професійну і моральну самосвідомість, значимість яких спонукає проявляти активність в оволодінні професійними знаннями, вміннями і навичками...” [7].

Формування ціннісного ставлення у процесі підготовки сприятиме саморозвитку студентів. Адже цей процес допомагає студентам встановлювати чіткі кар’єрні цілі та стимулювати власний потенціал. Як відомо, потенціал кожного здобувача є невичерпним, а тому за певних умов майбутній вчитель музики буде докладати цілеспрямовані зусилля для засвоєння необхідних знань з метою вдосконалення професійних здібностей. Усвідомлення цінності вчительської професії дозволяє здобувачам чітко усвідомити мету та напрям особистісного розвитку, максимально реалізувати свої потенційні можливості.

На превеликий жаль, у сучасних реаліях у КНР та багатьох інших країнах світу домінуючими факторами вибору майбутньої професії є матеріальне задоволення та прагматизм, саме це є головною причиною того, що майбутні абітурієнти не можуть об’єктивно оцінювати інтереси держави і суспільства. Саме тому важливо реалізувати моральне виховання починаючи зі шкільної ланки та посилювати його в університетах [2; 4; 5].

Моральне виховання у закладах передвищої освіти (далі ЗПО) та ЗВО – це процес ціннісного орієнтування і культивування кращих моральних цінностей та поведінки. У всіх ЗПО та ЗВО КНР

у тому числі й тих, які готують майбутніх учителів моральне виховання включає:

- ідеологічне виховання;
- політичне виховання;
- духовне виховання.

На думку китайських філософів, науковців, дослідників ідеологічне виховання – це ядро, політичне виховання – це фокус, а духовне виховання – це основа. Мета морального виховання у ЗО – є поєднання усвідомлення власних можливостей та інтересів з соціально-політичними, економічними та культурними запитами держави. Саме моральне виховання сприяє формуванню професійно-ціннісних орієнтацій, що відповідає вимогам ціннісного виховання в ідеологічному аспекті.

У дослідженні Ху Вейфан (Концепція професійно-ціннісного виховання для здобувачів професійно-технічних середніх шкіл) зазначається, що професійно-ціннісне виховання має реалізовуватися ще зі шкільної ланки, що діяльність Ху Вейфан вбачає у пропаганді громадської думки, ідеологічній освіті, формуванні загальної культури, професійній орієнтації.

У книзі “Вчитися робити” автором якої є Юй Цзугуан, поняття “цінності” визначається як цілі та ідеали життя, які є мотивами наших прагнень. Саме цінності стимулюють наші емоції, спонукають до роздумів, розуміння й оцінки життєвих ситуацій, є рушійною силою поведінки. Юй Цзугуан підкреслює, що саме цінності – найважливіші орієнтири та мотиви поведінки людини.

З одного боку, зміст цінностей може розглядатися як ціннісна орієнтація, прагнення, що підпорядковується ціннісній меті, водночас з іншого – ціннісна шкала та критерій, який є еталоном оцінки цінності, яким керуються [1; 3; 5].

Професійні цінності визначають не лише схильність здобувача до вибору професії, а і ставлення до майбутньої професії. Саме тому доцільно визначати поняття “професійні цінності” як своєрідні переконання та ставлення до майбутньої професії і дотичних до неї людей.

Професійні цінності майбутніх вчителів – це загальні погляди здобувачів ЗВО на оцінку професії, її вибір, професійні ціннісні орієнтації, що відображають зв’язок між потребами здобувачів та соціальними атрибутами, які спрямовують на майбутню професійну діяльність [6].

На жаль, сьогодні у КНР спостерігається недостатньо сформовані професійні цінності у здобувачів ЗВО, що пов’язано передовсім із:

- низьким рівнем обізнаності у професії (тобто, багато здобувачів не достатньо глибоко розуміють усі особливості професії, а мають лише загальні уявлення про коло обов’язків, вимоги до професійних здібностей, та заробітну плату, натомість недостатньо знають про труднощі та

ризика майбутньої професії, перспективи працевлаштування тощо), що часто призводить до відсутності чіткого вектору навчання та розвитку у майбутній професії, до повільного вдосконалення професійних якостей та здібностей;

- тенденцією до утилітарності й особистісних орієнтацій у професійній ціннісній орієнтації (для сучасних здобувачів часто визначальним фактором стає реалізація особистих потреб, інтересів та амбіцій, високий і стабільний прибуток; підкреслення власної цінності);

- посиленням прагматичності у процесі оцінки професійних цінностей (спостерігається зміщення ціннісного ставлення до майбутньої професії від абстракції до прагматизму, здобувачі все частіше (особливо на старших курсах) оцінюють особисту користь від обраної професії, аналізують недоліки та переваги, зважають на баланс між духовним та матеріальним) [5].

Безумовно, на зазначені проблеми накладає відбиток економічний та соціальний розвиток КНР (зміни у соціальних стандартах оцінки професій, нерівність розподілу благ між різними професіями ще й у різних регіонах регіонами, економічний дохід – усе це спонукає студентів до врахування цих відмінностей); мультикультуралізм (під впливом диверсифікованої та багатомірної культурної атмосфери (погляди на життя, цінності тощо) відбувається вплив на професійні цінності здобувачів, які стають дедалі більш суперечливими); нерациональна політика зайнятості та ринку праці (у КНР пересування студентів ЗВО є дещо обмеженим, а механізм соціальної зайнятості недосконалим, працевлаштування складним, адже професійний ринок не стандартизований, вимагає доопрацювання); особливості сімейного виховання (саме у родині формуються перші ціннісні орієнтації: від родини, їх фінансових статків, професії батьків та духовно моральних цінностей які сповідує сім'я, залежатиме ставлення здобувача до майбутньої професії); вплив шкільної освіти (на вибір майбутньої професії та ціннісне ставлення до неї часто можуть вплинути учасники шкільного освітнього процесу та освітнє середовище; величезна роль у цьому процесі належить вчителям, які через особисті та професійні якості, оцінку здобувачів, можуть впливати на вибір майбутньої професії та формувати ціннісне ставлення до неї; варто зазначити, що профорієнтація, здійснювана вчителями, також впливає на вибір здобувача) [3; 5].

Враховуючи реальну проблемну ситуацію, що спричинює проблеми формування професійних цінностей у здобувачів, доцільно переглянути принципи їх формування, а саме:

– варто дотримуватися закономірностей формування цінностей, принципу науковості, спираючись

на життєвий, соціальний досвід здобувачів оптимально поєднуючи знаннєвий, емоційний та практичний компоненти;

– принцип системності та систематичності, що передбачає вибудовування логічної змістової структури (нерозривної теоретичної і практичної складової), яка буде реалізовуватися поетапно впродовж усього освітнього процесу у ЗВО;

– принцип розвитку кожного студента, тобто завдання викладачів – зосередитися на професійних установках, на пробудженні, розкритті, посиленні професійного потенціалу здобувачів; створити умови їх гармонійного розвитку та формування необхідних професійних навичок;

– принцип цілеспрямованості й індивідуального підходу, що передбачає культивування професійно-ціннісних орієнтацій усіх здобувачів та врахування індивідуальних особливостей кожного [5].

Заняття з ідеології та політичної теорії мають стати підґрунтям формування ціннісного ставлення до майбутньої професії; зі шкільної ланки доцільно залучати майбутніх абітурієнтів до профорієнтаційних курсів та заходів; переглянути зміст фахових дисциплін, посилити виховання професійних цінностей здобувачів; виховувати професійні цінності шляхом поєднання із соціальною практикою (створити стабільні навчальні бази соціальної практики, долучати здобувачів до роботи соціальних служб).

Сучасна професійна підготовка здобувачів в усіх розвинених країнах світу (згідно з Рекомендаціями ЮНЕСКО) орієнтована на гармонійний розвиток особистості та її характеру, мислення, цінностей; спрямована на вдосконалення здатностей розуміння, аналізу, оцінки, висловлювання поглядів. Саме тому у закладах вищої освіти у КНР особлива увага передовсім приділяється формуванню у здобувачів соціальної адаптивності, інноваційних здібностей, інтегруванню емоцій, ставлень та цінностей – лише такий підхід до навчання дасть змогу досягти різнобічного розвитку особистості майбутніх фахівців.

Особливий акцент у закладах освіти на формування ціннісного ставлення до майбутньої професії сприятиме підвищенню якості професійної підготовки здобувачів, впливатиме на їхню поведінку у професійній діяльності; сприятиме усвідомленню необхідних якостей як у професійній, так і у соціальній сферах, належних поглядів на життєдіяльність суспільства. Майбутні вчителі будуть більш вимогливими до себе у процесі досягнення професійних цілей. Адже недостатній наявний досвід та знання можуть викликати труднощі у соціальних реаліях та професійній діяльності, що буде ускладнювати процес прийняття раціональних рішень в умовах диверсифікованих професійних цінностей. Важливо оптимально поєднувати фор-

мування професійних цінностей та ціннісного ставлення до майбутньої професії, і саме такий підхід сприятиме постійному саморозвитку особистості й усвідомленню значимості професії.

У процесі навчання здобувачі оволодівають загальними та спеціальними компетентностями, необхідними для професійної діяльності. Одним із провідних завдань закладів вищої освіти КНР є виховання у здобувачів почуття соціальної відповідальності; здатності оцінювати життєві процеси та ситуації з наукової точки зору, формування загальних та спеціальних професійних цінностей.

Так, у кожному ЗПО та ЗВО окрема увага приділяється формуванню професійних цінностей, які є загальними для кожної професії. До них, зокрема, належить виховання почуттів: справедливості, солідарності, співпраці, цілісності, любові та відданості професії, чесності та відповідальності, впевненості у собі; навчання самодисципліні та самовдосконаленню.

Говорячи про підготовку майбутнього вчителя, важливо підкреслити, що специфіка ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності визначається пріоритетом гуманних відносин між педагогом та здобувачами, в основі яких лежить повага до особистості кожного учня [6; 7]

Ціннісною складовою професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя музики є якості, що визначають рівень педагогічної спрямованості здобувача (вмотивованість, освітньо-ціннісну орієнтованість, професійний імідж, педагогічні стиль і такт, тощо); якості, що визначають рівень розвитку музичних здібностей та музично-творчих, музично-виконавських умінь (музична обдарованість, креативність, музично-виконавська мобільність, сценічна адаптивність, тощо); соціально-особистісні якості (здатність дотримуватися морально-етичних норм поведінки у соціумі, прояв соціальної активності, ерудованість, лідерство тощо).

Підготовка майбутнього вчителя музики має враховувати значимість формування ціннісного ставлення до майбутньої професії, адже саме вчитель є еталоном моралі та зразком соціальної взаємодії. У процесі підготовки у здобувача формуються цінності та вибудовуються орієнтири людського буття, що сприяє його вмотивованості до дій у майбутньому, впливає на формування естетичних смаків та ідеалів, світогляду і мистецьких поглядів [7; 8].

Висновки. Отже, процес виховання ціннісного ставлення до майбутньої професії у здобувачів ЗПО та ЗВО – це довготривалий, копіткий та складний процес, що вимагає комплексного підходу та швидкої реакції на зміни у політичній, економічній, соціальних сферах. Адже часто саме вони є ключовими факторами впливу передовсім на вибір

майбутньої професії та формування ціннісного ставлення до неї, починаючи зі шкільної ланки та вдосконалюючи у процесі навчання у ЗПО та ЗВО. Тому враховуючи стрімкий розвиток суспільства, ЗВО цілеспрямовано повинні докладати максимум зусиль, до пошуку найбільш оптимальних та ефективних форм роботи у процесі формування ціннісного ставлення до майбутньої професії, лише такий підхід, на нашу думку забезпечить найкращі результати.

ЛІТЕРАТУРА

1. 徐晶, 胡海群 高职院校职业价值教育的探索与实践江苏工业学院学报: 社会科学版, 2009 第3期, 91–95.
2. 曾玲芝 高职院校职业价值教育的探索与实践中小企业管理与科技, 2015 第32期. 211–213.
3. 郭沁荣浅谈高职院校大学生职业价值教育《管理观察》2012年 第7期 127–129.
4. 韩玲敏 基于全面质量管理的高职生职业素养培养研究 2018 URL: <https://d.wanfangdata.com.cn/thesis/D01536744>
5. 职业院校发展的新观念、新理念和新举措研究 URL: <https://www.bitc.edu.cn/jyxx/jyxyj/202101/W020210118855122783991.doc>.
6. Лахмотова Ю.В., Смолянюк Н.М. Сучасна підготовка майбутніх учителів музики у закладах вищої освіти КНР. *Physical culture and sport: scientific perspective*. 2023. Вип. 2. С. 82–88. DOI: <http://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.11>
7. Партола В.В., Смолянюк Н.М., Собченко Т.М. Поняття ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка*, 2020. Т. 2. Вип. 21. С. 165–168. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ae73df0f-cd7c-413c-97d2-2e82c5896342/content>
8. Юе Їн. Потенціал освітнього середовища закладу як орієнтир підготовки учителів музики до навчання мистецтва школярів. *Молодь і ринок*. 2023. № 6–7 (214–215). С. 182–187. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/17088/9844>

REFERENCES

1. Xu Jing, Hu Haiqun (2009). 高职院校职业价值教育的探索与实践江苏工业学院学报: 社会科学版 [Exploration and Practice of Vocational Value Education in Higher Education Institutions] *Journal of Jiangsu Institute of Technology: Social Science Edition*, No. 3, pp. 91–95. [in Chinese].
2. Zeng Lingzhi (2015). 高职院校职业价值教育的探索与实践 中小企业管理与科技 [Exploration and Practice of Vocational Value Education in Higher Education Institutions Small and Medium-sized Enterprises]. *Management and Science and Technology*, Issue 32. pp. 211–213. [in Chinese].

**ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

3. Guo Qinrong (2012). 郭沁荣浅谈高职院校大学生职业价值观教育 [Discusses the vocational value education of college students in higher vocational colleges and universities]. *Management Observation*, No. 7, pp. 127–129. [in Chinese].

4. Han Lingmin (2018). 基于全面质量管理的高职生职业素养培养研究 [Research on Cultivation of Vocational Literacy of Higher Vocational Students Based on Total Quality Management]. Available at: <https://d.wanfangdata.com.cn/thesis/D01536744>. [in Chinese].

5. 职业院校发展的新观念、新理念和新举措研究 [Research on New Concepts, Ideas and Initiatives for the Development of Vocational Colleges and Universities]. Available at: <https://www.bitc.edu.cn/jyxh/jyjxyj/202101/W020210118855122783991.doc>. [in Chinese].

6. Lakhmotova, Yu.V. & Smolianiuk, N.M. (2023). Suchasna pidhotovka maibutnix uchyteliv muzyky u zakladakh vyshchoi osvity KNR [Modern training of future music teachers in higher education institutions of

the People's Republic of China]. *Physical culture and sport: scientific perspective*. Issue 2, pp. 82–88. DOI: <http://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.11> [in Ukrainian].

7. Partola, V.V., Smolianiuk, N.M. & Sobchenko, T.M. (2020). Poniattia tsinnisnoho stavlennia maibutnix pedahohiv do profesiinoi diialnosti [The concept of future teachers' value attitude to professional activity]. *Innovative pedagogy*, Vol. 2, Issue 21. pp. 165–168. Available at: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ae73df0f-cd7c-413c-97d2-2e82c5896342/content>. [in Ukrainian].

8. Yue Yin (2023). Potentsial osvitnoho seredovyshcha zakladu yak oriientyr pidhotovky uchyteliv muzyky do navchannia mystetstva shkoliariv [The potential of the educational environment of the institution as a guideline for training music teachers to teach art to schoolchildren]. *Youth & market*. No. 6–7 (214–215). pp. 182–187. Available at: <http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/17088/9844>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.02.2024

УДК 378.011.3-051:004.9

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301900>

*Дмитро Нищак, аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

**ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті зроблено спробу дослідити зміст та структуру готовності вчителя технологій до використання цифрових освітніх ресурсів (ЦОР) у професійно-педагогічній діяльності. Зміст готовності педагога до використання ЦОР формується у процесі вивчення комплексу навчальних дисциплін інформатичного циклу (“Інформатика”, “Інформаційні технології в освіті”, “Захист інформаційних ресурсів” та ін.), а також комп’ютерно-орієнтованих навчальних курсів професійного спрямування (“Комп’ютерна графіка”, “Системи автоматизованого проектування” та ін.).

Структуру готовності вчителя технологій до використання цифрових освітніх ресурсів у професійно-педагогічній діяльності складають такі взаємопов’язані компоненти: інформаційно-технічна компетентність, педагогічна компетентність, мотивація та відкритість до новацій, стратегічне мислення.

Ключові слова: вчитель технологій; готовність; професійно-педагогічна діяльність; цифрові освітні ресурси; цифрові технології.

Літ. 7.

*Dmytro Nyshchak, Postgraduate Student of the Technological and
Vocational Education Department of
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

**CONTENT AND STRUCTURE OF READINESS OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS TO
USE DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES IN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL
ACTIVITIES**

The article attempts to investigate the content and structure of the technology teacher's readiness to use digital educational resources in professional and pedagogical activities. The implementation of the model of formation of students' readiness to use digital educational resources in the conditions of professional activity is carried out through the content of training and means of pedagogical communications. This approach ensures the connection of all educational disciplines into a single professional training system and promotes the organization of appropriate psychological and pedagogical conditions to achieve the specified goal. Therefore, there is a need to familiarize students with the features of the use of digital technology in future professional and pedagogical activities, which includes: the formation of the need to work with digital educational tools at various stages of professional training in higher education institutions; deepening of basic knowledge of students in the field of informatics, information and communication